

Jaroslav Jeroným Meduša

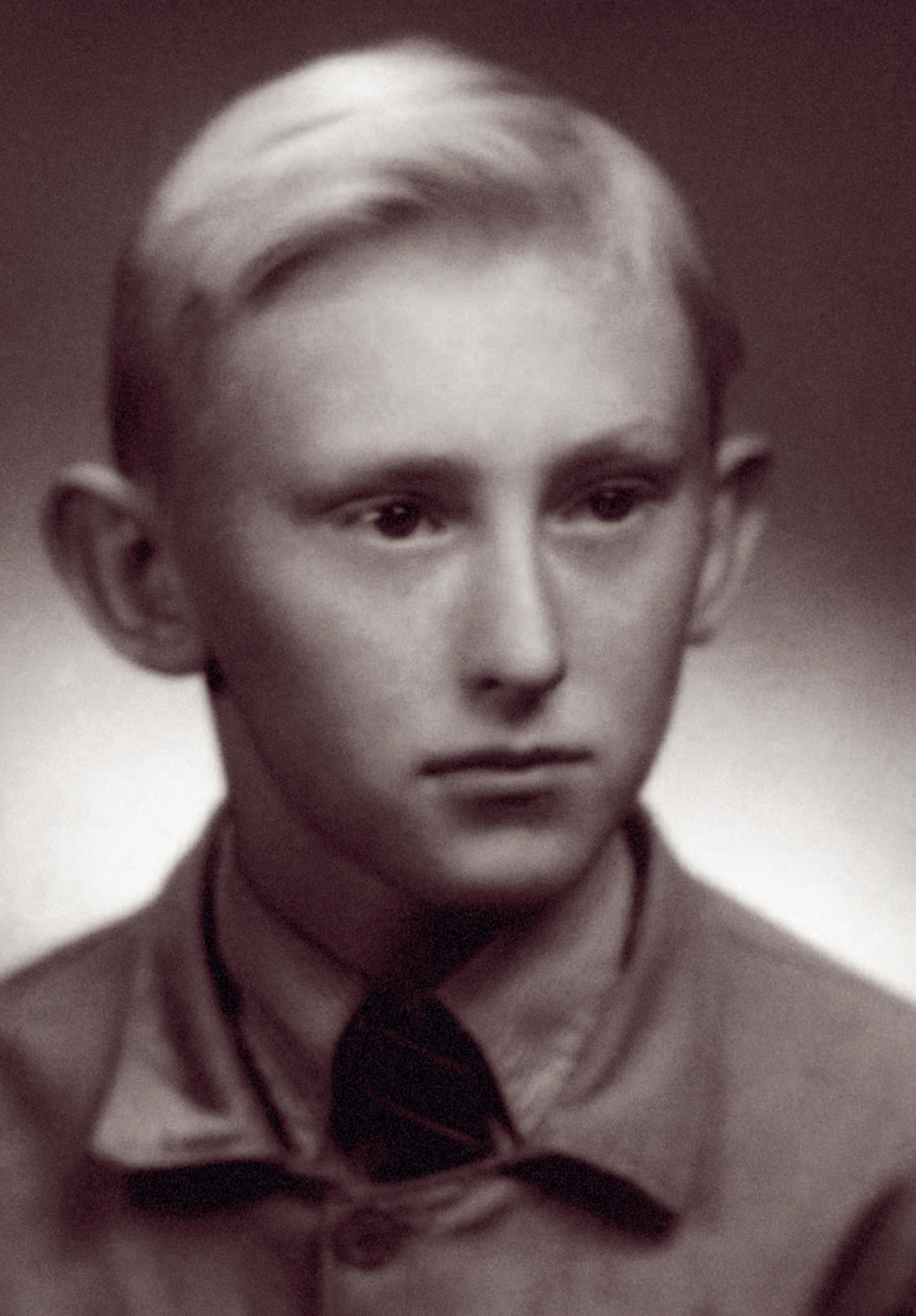
ŽIVOTABĚH

galén

JJN mi půjčil můj první psací stroj.
Jsem rád, že jsem mu ho vrátil.

Vlastimil Třešňák

Jaroslav Jeroným Neduha

ŽIVOTA- BĚH

galén

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno

Illustrations © Jaroslav J. Neduha, 2016

Photos © Josef Hník, Monika Kudličková, Martin Neduha, Jiřina Palková,
Jaroslav Titz, Vojtěch Vlk, archivy Jaroslava J. Neduhy a nakladatelství Galén, 2016

Posters © Jaroslav J. Neduha, 2016

Preface © Vlastimil Třešňák, 2016

© Galén, 2016

ISBN 978-80-7492-255-8 (PDF)

ISBN 978-80-7492-256-5 (PDF pro čtečky)

Poprvé u nakladatele

Stál jsem a vzhlížel k svému Andělu, jehož silueta se nade mnou skláněla. Trochu předkloněný, anděl z Nebe nad Berlínem, ztělesněný držitelem Ifflandova prstenu propůjčovaného vždy tomu nejlepšímu současnému německému herci. Chudák, po ztvárnění role Adolfa Hitlera si musel rozpálenou hlavu zchladit za zdmi psychiatrické kliniky.

Pořádkem jsem k ulici Na Bělidle a chvíli jsem se zasnul před Pekelným barem, zdali zde býval onen pověstný pajzl Pekáč – Peklo. Tady končovali taxikáři, kurvy, veksláci. A hlavně teplouši, lesby... Vyhlášený pajzl smíchovské galerky, jeden z mála zapadáků otevřených i za komoušů dlouho, snad až do čtyř do rána. Tehdy to bývala ulička zašlá, špinavá a ponurá. A tady skončil můj přítel Venca, když z nějakého neznámého popudu přijel z letiště taxíkem rovnou sem. Vezl s sebou kufry plné dárků pro celou rodinu, pro přátele, a veškeré úspory, v kanadských dolarech. Vše, co si naspořil při budování a instalaci českého pavilonu na Světové výstavě v Montrealu, vše, co naškudlil, vzdoruje statečně lákadlům veselého velkoměsta, vše odvezl sem, kde kapala špína a hnus ze stěn a kde si mohl koledovat jen o fatální průser. Dopadl tak, jak se dalo očekávat. Domů dorazil za ranního šírání v kalhotách, které mu zapůjčil někdo z personálu, neboť i o ty jeho jej obehřáli zkušení falešníci hráči. Snad i skořápkáři... Obehřáli ho o vše, o kufry s dárky, o nasyslené dolary. Jak se tvářila jeho žena, nechtěl bych vidět, ale to vše už jistě dávno přebolelo a bylo odčiněno a odpuštěno.

Usmál jsem se pod vousy a kráčel k domu, kde sídlí Velký Nakladatel. Pozval mě, abych mu přednesl své představy o tom, kterak bych mohl a dovedl psát Paměti. Po zmateném bloudění domem, kdy jsem se stále dopracovával jenom do třetího patra, mi náhodný svědek mého počinání sdělil, že do čtvrtého poschodí lze vyjet pouze výtahem, což jsem učinil, přestože ve mně technický stav tohoto zařízení vzbuzoval silné pochybnosti.

Po přivítání milou dámou jsem usedl s příslibem kávy a brzkého příchodu Velkého Nakladatele. Káva i nakladatel dorazili tak záhy, že jsem neměl moc času zbavit se trémy a pochybností, které jsem za sebou vlácel jako nabobtnalou houni již po několik dní před tímto významným okamžikem mého nejapného živoření. Kupodivu – Velký Nakladatel se mi po chvíli přestal jevit jako potenciální Požírač Bezbranných

Spisovatelů a nejvíc ho zaujala má představa, že mé paměti vlastně nebudou paměťmi, ale že se chci pokusit vyprávět o tom, kterak život šel, běžel, kterak já jsem tím životem kráčet, byl jím smýkán, postrkován, odkopáván, hýčkán, a co je nejdůležitější: jaké lidi jsem na oné pouti životem potkal. A kterak mne oslovili, popostrčili, nakopli. I setrvali jsme takto v delším přátelském rozhovoru, kdy čas plynul jinak a kdy jsem mu samozřejmě za tu pouhou hodinku prostě nestačil nažvanit víc, než jsem stíhal.

Dolů jsem sjel výtahem jako blesk a vzhlížeje opět k Andělovi z rohu Lidické a Štefánikovy usmál jsem se na něj – a mám takový dojem, že mi shovívavě pokynul hlavou a sotva znatelně se pousmál...

1945–1951

Za časů dávných, pradávných, sloužil můj pradědeček z matčiny strany jako hajný u hraběte Harracha v hájovně na Rezku v Krkonoších. Na fotografii nepříliš vtipně a zdařile vlepené do malovaného pozadí, kterak se to tenkrát dělávalo, drží na klíně moji matku Boženu. Z hájovny na Rezku jsou nyní prý už jen rozvaliny, z nichž bují kopřivy. Babička se za svobodna jmenovala Kynčlová. Moje matka se babičce Boženě a dědovi Josefu Havlovi narodila v Horní Branné v roce 1922. Fotografie tedy můžeme datovat – kdysi dávno, pradávno, v roce 1923–1924. Krkonoše jsem prochodil tuze málo, kupodivu mne více vábí spíše Šumava a další hory méně turistické. Ale u přátel od Nové Paky, v Borovnici u Jirky a Evičky Kühnelových, pobývám často a několikrát do roka tam jezdím hrát muziku. Je tam krásně, ale lidí mnohde přespříliš.

Prarodiče Havlovi se posléze usadili v České Lípě. Děda Josef, plešatý, přísný, vyšší a vzpřímený, francouzský legionář s knírem. Vypracoval se u dráhy od píky až na vlakvedoucího, postavil roztomilý domek Na Nivách. Babička Božena se starala o nějaké to domácí zvířectvo. Do zahájení těžby uranu u Mimoně bývala Česká Lípa idylické maloměsto na řece Ploučnici, obklopené krásnou přírodou. Meandry Ploučnice jsou krásné dodnes.

Děda i babička byli ze sedmi dětí. Tak to tehdy bývalo. Mnozí Kynčlové prý dosud žijí v okolí Valteřic a spravují lidem střechy, budují jim domy, tak jako stavěli jejich pradědové hraběti Harrachovi první turistické boudy v Krkonošských horách. A kyselo se dosud vaří, tak jako jiné krkonošské pochoutky, v mnoha hospůdkách rozličných cenových relací, od nekřesťanských pro snoby po ceny lidové pro lidi.

To chození po horách mám, snad po pradědu Františkovi, v krvi.

Teta Jarmila, strýc Jarka, moje matka Božena a teta Zdena – to bývali Havlovi z České Lípy. Teta Jarmila se po letech vypracovala na velmi populární postavu v Praze na Letné, kde pak bydlela až do své smrti. Jakožto kantýnská, a snad i hospodská, uměla každého srovnat do latě, měla úžasnou vyřídilku a jisté charisma. Měl jsem to štěstí, že jsem ji poznal na vrcholu její pochybné slávy, byv ve čtrnácti letech matkou vyslán s jakýmsi vzkazem „za tetou Jarmilou na Letnou“ – a vypátral jsem ji v hospodě. Teta štamgastům kralovala s velikým gustem, její vypitý alt se vznášel nad oblaky partyzánského kouře a její vyřídilka

Teta Jarmila Havlová

Otec Jaroslav Šárecký Neduha
Maminka Božena Neduhová-Havlová

Svatební foto rodičů

Božena a Josef Havlovi, Česká Lípa

Děda František, cca 1970

Babička Marie,
cca 1970

Marie, Jára a František Neduhoři,
cca 1948

Babička a děda Neduhoři

byla obdivuhodná. Zapíjela rum pivem, čudila jako komín a na mně spočinula okem shovívavým, neboť v mých -nácti letech již ve mně vtušila schopnosti kráčet v jejích šlépějích. Jistou veselost mám v sobě také, ale bohudíky jsem do žádné předměstské galerky nespádl, i když jsem měl, jak ještě popíšu, mnohokrát namále. Vždycky záleží právě na tom, potkáte-li lidi dobré, nebo takové, kteří vás stáhnou k sobě dolů, snad aby nebyli v tom svém bahně ve stáří opuštěni. Moje představy o náplni života byly v té době našťěstí už jiné.

Tetu Jarmilu jsem pak vídal jen málokdy. Tak jako strýce Jarku, který dosud spokojeně žije v České Lípě, dojde si za přáteli na Růžek na pivečko a dobře ví, že kdo si sedne, je na nejlepší cestě k tomu, aby ulehl navěky.

Teta Zdena, nejmladší Havlová, zemřela mnohem dříve nežli moje matka. Zdena studovala v Praze pedagogickou fakultu, jezdila stopem, aby rodiče nevěděli, a byla ještě větší krasavice než máma Božka. Byla usměvavé sluníčko, černovláska s dolíčky ve tvářích, s dlouhýma nohama, s jiskrnýma očima. Prostě štabajzna! Kus! Když jela s mým malým bratrem Jirkou do Prahy, někdy kolem roku 1960, schovala desetiletého kluka do škarpy, a teprve když zastavila auto, oblažila dobráka šoféra, namlsaného krásnou slečnou, střapatým klukem, přívažkem. Prodala se za inženýra Řeháka a v celkem ohavném městě Štětí se po letech stala i ředitelkou základní školy. To povolání se na ní bohužel podepsalo. Její učitelská upjatost a pedantství se projevovaly i na těch několika rodinných sešlostech v Praze, kterých jsem byl účasten. Dolíčky ve tvářích jí zůstaly, byla stále krásná ženská, ale kvůli chorobě z povolání takřka nesnesitelná. Obdivovala sice mou troufalost vydat se stopem po Evropě, ale nejistotu mého kumštýřského života odsuzovala a necenila si svobody, ale maloměšťácké jistoty a naplánovaných kariér v solidních povoláních.

Celá jejich rodina skončila tragicky, Zdena zemřela záhy a její dcera Zuzka, která studovala balet, přišla brzy po matčině smrti i o otce, který se zabil při autonehodě. Byl jsem Havlovy v Lípě nedávno navštívit, mile mě uvítali, pohostili a popovídali jsme si. Prošli jsme místa, která jsem si měl pamatovat z dětství, z návštěv u prarodičů, ale vše je úplně jiné.

V České Lípě mají kromě komunistických paneláků pro těžaře uranu také tak zvaný Bazén. Hned vedle soudu vybudovali sídlo okresního výboru KSČ. A Bazén ho tu zvou, protože dům je zvenčí obložen bílými kachlíčky, které byly původně určeny pro „padesátku“ – dlouze vysnívaný krytý plavecký bazén pro veřejnost. Prostý lid se bazénu nedo-

čkal, a co si dnes kdo na komunistech vezme? Mají jít lidé olupovat kachličky? Co kdyby vyběhla zlá rudá bába a strkala je do pece? Ale mnohé se v Lípě pokurvilu i po sametu, tak jako všude.

Ze strany otcovy mám jenom málo údajů. Babička, z rodiny Šindelářů, jakož i její sestra Anna, se narodily a žily v Břevnovském klášteře. Už jejich matka tam sloužila, měli ve dvoře byt, otec byl pošťák a hrál na hornu. Bratr František padl za první války. Více nelze dopátrat, z celého archivu kláštera zbylo po zdejším hospodaření Státní bezpečnosti jenom několik stránek. Vyčetl jsem z nich: Anna Šindelářová odešla ze služby v klášteře v roce 1946 a nastoupila do motolské nemocnice jako pomocnice. V té době již děda František Neduha s manželkou Marií bydleli v nemocnici, kterou děda za Němců stavěl jako provizorium. Po skončení stavby tam zůstal zaměstnán jako instalatér a na slovo vzatý znalec všech podzemních rozvodů vody, topení a kanalizace; až do své smrti býval mnohokrát žádán o radu.

Odkud Neduhové přišli do Prahy? Prý v devatenáctém století odkudsi z jižní Moravy. Tam nevypátrám zřejmě již zholu nic.

Otec Jaroslav se narodil ještě v Břevnově, absolvoval jakousi obchodní akademii, hrál výborně na několik nástrojů. Skládal hudbu, psal básně a v mladickém poblouznění se podepisoval Jaroslav Šarecký. Do Šárky vodíval své první lásky. Za jakýsi směšný obolus prý jako neznámý mladý skladatel prodal autorství *Červené sukýnky* snad Bláhovi. S Boženou se prý seznámili v tramvaji; máma Božka studovala cosi podobného jako otec. Láska to byla veliká – a odešli do České Lípy, kde jsem se jim 7. srpna 1945 narodil já. Já, Jára Druhý. Potom byli v Praze, poté zase v České Lípě, otec pracoval na nějakém finančním úřadě, roku 1947 se narodil můj bratr Tomáš, bylo po válce, a tak jsem byl „nakrátko“ umístěn u dědy a babičky v Praze-Motole. V motolské nemocnici bylo jídla a všeho dosti. Když se pak, opět v Praze, narodil v roce 1949 bratr Jiří, stal se můj pobyt u prarodičů trvalým a já si nijak nestěžoval. Hýčkali mě a rozmazlovali. Zejména teta Anna, vlastně prateta. Děda a babička se sice tvářili přísně, ale nakonec bylo vždy všechno po mém. Často však i k mému neprospěchu, jak se později ukázalo.

Motolské údolí byl kus přírody na okraji Prahy, na stráně pod Vypichem a nad vozovnu Motol jezdívala lyžovat celá Praha a říkalo se jim „pražské Krkonoše“. Bruslit jsme chodili na rybníček u restaurace U Rychtrů, ty velké rybníky se budovaly, až když mi bylo asi dvanáct let. Děti se nás vždycky sešlo dost, na bruslení, lyžování na Skalce, na různá alotria. Asi to nejhorší, co jsme provedli, byl požár skladu

Tomáš, Jára a Jiří Neduhovi, Hradištko u Štěchovic, cca 1950

Cca 1950

Dopis tetě, 1955

Milá tetě!

Mnohokrát tě pozdravuji. Žítka to je v úterý 15. února si asi rájedu pro přihlášku do dětské odravovny. Musím také řalovat. I když tady byl táta, musil jsem spát na kanapi. Táta si lehl do postele. V Matole není nic nového.

Jiří se s tebou
loučím,
Jára.

náhradních dílů pro hasičskou techniku. Ta vyschlá bouda se vzňala od rozbujelých ostružin, které chytly od vysoké, suché trávy, a to vše povstalo z našeho hloupého předsevzetí vypalovat trávu, když ještě k tomu zrovna fouká vítr, který to všechno velmi rychle peklečně rozdmýchal.

Děda, který byl kromě jiného také velitelem hasičů motolské nemocnice, netušil, že vnouček Jára byl ten nezletilý žhář, ale vysloužil si posměšné básničky od nemocniční naivní básnířky, jakési laborantky, která dala své verše rozmnožit a nechala je kolovat po špitále. Bylo to něco o tom, jak jede na stříkačce, k tomu se rýmovaly čouhající podvlíkačky, ohořelé kšandy, no, to bylo švandy. Jistě takové příležitostné básničky a veršotepce znáte, ochotně zrýmují něco ke kulatému výročí, křtinám, k čemukoli... Tahle byla zapisovatelkou na prosektuře při pitvách a svobodná matka, asi nějak musela svůj život plný starostí kompenzovat veselými veršičky. Děda se tomu smál, když si však nejprve náležitě zaláteřil do vousů. Byl prudas a zlostník, ale rychle ho to vždycky přešlo, protože byl v jádru veliký dobrák. Trestal mě spravedlivě, ale bohužel – málo. Když jsem mu jednou v záchvatu klukovského vzteku přelámal rákosku, což vyžadovalo značné úsilí, zasmál se zlověstně a nasadil si kšiltovku. Privil: „Za půl hodinky jsem tady. Mně neunikneš!“ Přišel až po době delší, neboť nebyl líný dojít si pro novou rákosku až do Břevnova. Když mě odchytil a já si chladil jelita na zadku mokrým hadrem, ukázal mi vítězoslavně, že zakoupil rákosky pro jistotu tři, a ujistil mě, že je nenajdu, ale budou vždy připraveny napravit a trestat moje hříchy a darebačiny.

Ale nebyly jsme jenom děti uličnické a divoké. Ty chaloupky, o nichž píše v novele *Boží mlýny*, ty v lomu pod Šafránkou, skutečně existovaly. Chodívali jsme za těmi zuboženými lidmi, nosili jim jídlo a pomáhali jim, co naše dětské síly stačily. Chatrče tu zřejmě zůstaly od doby velké krize, kdy v nich živořili nezaměstnaní, kolikrát s celými rodinami. A potom, co nastoupila k moci dělnická třída. Přiřkla nuzácké penze lidem, kteří z různých důvodů měli nárok jenom na to, aby chcipli hladu, když jejich děti skončily v pracovních táborech jako kulaci či nepřátelé státu. Tito nebožáci se uchýlili do chatrčí, vytěsněni do neuvěřitelné bídy „nejspravedlivějším“ systémem na světě. Ten lom už je zavezen, osázen a sídlí na něm zahrádkáři, čímž byl zlikvidován i ten daleký výhled přes motolské údolí, na Cibulku, Meoptu Košíře...

Žil jsem si to svoje šťastné dětství v Motole, ve vesnici, v areálu nemocnice. Vše obklopovala pole, louky, lesy, sady a háje. Já vím, rozněžňuji se stále nad půvaby tehdejšího okraje Prahy, ale bylo to opravdu

příjemné místo k dětskému životu, odhlédneme-li od toho, že vše dusila nelibostná rudá doba. I v tom Motole. Spiknutí místních u holiče, kde chlapi neopatrně zahovořili, a už je vezli. A padly tresty mnohaletého vězení. Ale i v tom Motole jsem chodil „na klásky“ na pole pod i nad nemocnicí. To byly klásky vypadlé ze snopů, ty, které neposbírali vazači, vazačky či „samovazy“. Kombajny přišly na pole až později a potom také zaniklo i sbírání klásků. Tehdy ale sbíraly klásky celé rodiny i s dětmi, pro slepice, které v Motole choval kdekdo.

Potom jsem jezdil k mámě Božce a tátovi Jardovi na Hradištko u Štěchovic, kam dorazili po roce 1948, po mnoha chvilkových zastaveních v Lípě, Motole a jinde. Matka šla pracovat ke strojům a otec zasedl ve mzdové účtárně za kalkulačku s klikou. Hradištko byl ovšem úplně venkov, se žebříňáky taženými kravičkami, zřídka koňmi. Tam jsem mohl pomáhat na žních u Heřmanů, příbuzných kupodivu s Heřmanovými z Motola, ze Šafránky. Tam jsem se mohl svézt na žebříňácích s koňmi; starý Heřman si uhájil soukromé hospodářství dlouho, tak jako jeho bratranec v Motole. Co mi mé dětské síly stačily, jsem pomáhal, a jak panečku chutnal krajíc chleba s máslem a hrnec mléka od krávy! Ale prachu bylo u mlátičky, a taky smíchu. Ty ženský zpocené s prsy, deroucími se z propocených blůziček... Moderní a technický element ve vesničce pod Medníkem představovala jenom tiskárna Impresa, Obchodní tiskárny Kolín, kde se vyráběly „obtisky“ předcházející „samolepky“, technikou vycházející z kamenotisku, z litografie. A dávala lidem práci.

V Hradištku začal otec pít. Hrál na piano v hospodě Pervidlo, což bývala před válkou a po válce noblesní, luftácká restaurace. Nyní je ohavně „zmodernizovaná“ a neútná. Dosud okolo ní stojí nabobské letní vily tehdejších pražských pracháčů. Jak jinak, některé dnes chátrají, rozpadají se; zřejmě spory dědické či restituční. Lidé se chtěli veselit i po roce osmačtyřicátém, a kdo uměl – jako můj otec – hrát na piano, harmoniku, housle a zpívat tehdejší šlágry, měl se tuze dobře. Zničujícímě dobře, hoštěn všemi a zbožňován místními krasavicemi.

Nyní je Pervidlo ošklivě přestaveno. Obec rozprodala neúrodné strání nad vesnicí chatařům a kouzlo toho místa je pryč. Nad soutokem Vltavy se Sázavou dokonce donedávna rostla obří skládka, ano, tam někdy bývalo snad slovanské hradiště, podle kterého Hradištko nese svůj název. Jen starý zámeček a dvůr, kde bývaly bytovky pro zaměstnance nejprve velkostatku a poté tiskárny, dosud stojí a je zašle romantický. Pole se zmenšila, ta jahodová zmizela úplně. Kdysi nám jahody o prázdninách lezly ušima, jenom hloupé bylo, že jsem po nich dostal

vždycky kopřivku a býval jsem trapně nabílen tekutým pudrem, což mohlo být ovšem s přimhouřením oka považováno za pomalování válečné, indiánské, maorské...

Vše je chatařské a nudné a Pikovice dole u Sázavy, u Ostrova, už také nejsou vyhledávaným výletním místem Pražanů dychtících po koupání v proudech od mostu a po výletech kolem hospůdky U Grobiána po Posázavské stezce.

Otec hrál, zpíval a pil. Když mi bylo asi osm let, matka se s ním rozvedla. Zažil jsem několikrát jeho příchod nad ránem, nebylo o co stát. Snad nás i bil, či matku, tak jako tak to byl děs, křik a hrůza, a jako děti jsme to odskákaly, bratr Jirka asi nejvíc, jako nejmladší, čtyřletý. Otec se chvíli opět pokoušel pracovat v motolské nemocnici, ale to už ho ďábel chlastu pevně držel. Jednou zavolal, abych za ním přišel do kanceláře, a poslal mě do hospody pro rum do placatice. Šel jsem oklikou, po prašné polňačce, loudal jsem se a tuze jsem se styděl. Tu bankovku jsem někde vytrousil, rum jsem ale donesl a otec na mě křičel na chodbě před kanceláří, až jakýsi jeho kolega vylezl a okřikl ho: „Nemáš si dítě posílat pro chlast, pitomče. A v pracovní době. Vyhoděj tě a kam půjdeš?!“ Brečel jsem vzteky a hanbou.

Vyhodili ho. Vždyť se prý v nemocnici holdovalo i všelijakým medikamentům, závislosti na lécích jsou ve zdravotnictví odjakživa dosti rozšířené. Kombinace prášků a alkoholu bývají obzvláště zničující. Otec musel odejít, vyrazil kamsi na sever, do Teplic, do Ústí. Občas od něj přišly úpěnlivé dopisy, prosby o výpomoc, oblečení, peníze. Tu z ubytovny, pak zase z léčebny. Alimenty na mě nepřišly snad nikdy. Ve čtrnácti letech jsem se za ním vypravil na kole do Ústí nad Labem. Zrovna se snažil sekát dobrotu, ovšem alkoholik, který si našel práci v lihovaru v Krásném Březně, kde se míchal Klášterní tajemství, neskutečný jedovatý dryják, s družkou, která vařila v hospodě Na Růžku, asi dvacet metrů od pronajatého domku, kde bydleli s dcerou paní Marie...? Šílená kombinace. Cestou do Ústí jsem si ještě projel kousek Českého středohoří a konečně jsem spatřil ty vyhaslé čtvrtohorní sopky, o kterých jsem četl, ty přírodní anomálie pod Borčem, kde jsem spal. Druhou noc jsem přeťpěl v dešti někde za Milešovkou, a až na to ovzduší otrávené jedy z chemičky v Lovosicích tam byla úžasná příroda. Nyní je vše zdevastované autostrádou na Teplice a zkázu dovrší dálnice na Drážďany, kterou se ani nepodařilo schovat pod zem.

V tom roce 1960 bylo Krásné Březno ospalé předměstí města Ústí, plné tehdy ještě přátelských cikánů. Periferie jak z třicátých let. Šífaři, potápkové s čepicí „na facku“, s viržinkem v zubech. V hospodě Na Růž-

ku jsem oslavil své patnácté narozeniny. Hrál mi slepý houslista s tlustou harmonikářkou: „Nesahej mi na kolínko, tam je samá kost... Šáhni si radš na stehýnko, tam je masa dost... bá jó!“ A tak dále. A oknem mi lezla do postele pochybná, krásná a asi i nezletilá děvčata. „Járo, skovej mě, zdrhla jsem z pastáku, hledaj mě...“ Schoval jsem ji obětavě, alespoň pod peřinu, spal jsem v předním, průchozím pokoji. Ráno všichni odešli do práce, dcera do školy, posléze i ta hledaná holčina, už jsem ji pak nepotkal. Budťo ji lízli chlupatý, nebo ji propašovali kámoši na šífu až do Hamburku, a pak dál, a třeba tam slyšela The Beatles!

Dokonce jsem na candrbálu přebral cikánovi frajářčku, cikán se válel někde v kopřivách a to děvče chtělo tancovat, muchlovat se. Ani mě nezapíchl ani mě nezmlátili. Ba ani na té Větruši, kam jsem se vypravil na taneček v sobotní podvečer, jsem neměl větší problém, jistě se mnou měl můj anděl strážný těžkou službu. Ale přežil jsem bez větších šrámů na duši i pohlavních orgánech a vůbec na těle.

Přežít duševně zdráv vlastního otce však bylo těžší. Musel jsem si vyžrat i to, když za týden spadnul do chlastu, když na sobě makal k deliriu, musel jsem ho vidět v jeho největším ponížení, na dně pekel závisláků. Ležel potom jako lazar, neschopný i na záchod dojít, jenom úpěl, trápený halucinacemi, škemral o rum či cokoli lihového, alespoň placatici, alespoň deci! Všechno jsem prohledal, našel jsem ve všech skrýších jenom prázdné lahve, nikde nic, ale on ukecal svoji družku a ta mu z útrpnosti donesla ten jeho jed. Křičel jsem na ni, brečeli jsme oba, co s ním? Otec byl úplně mimo, báli jsme se, že umírá, ležel beze smyslů nebo se zmítal v hrůze a děsu a kňučel o chlast. Nakonec jsme ho s paní Marií umyli a převlékli a zavolali jsme sanitku. Přijeli a odvezli ho, oni ho už znali, v léčebnách i na záchytkách. Rozloučil jsem se tedy s Ústím a s otcem jsem se potom viděl až po dlouhé době. Nakonec se i vyléčil, ale ten jed ho velmi poznamenal. Z dychtivého mladého básníka Jaroslava Šareckého, skladatele, muzikanta a veselého člověka, byl potom jen stín, suchar luštící jako automat křížovky. Bez jiskry, bez jakýchkoli zájmů. Alespoň se ale choval ke stáru slušně, byť i hloupě. Žil se svou druhou ženou Blankou v Praze. A nakonec se i do Motolské nemocnice vrátil a hlídal automatickou mazutovou kotelnu.

Připravil mě ale vlastně o byt, když se tam nahlásil, a já, nechť s ním nic mít, spokojil jsem se definitivně s jednou místností v Břevnově, která vlastně byla původně tety Anny. Žil jsem tam s malými přestávkami až do vystěhování do Rakouska. Ovšemže jsme s mými ženami mnohokrát žádali o cokoli většího, ale bylo mi souzeno spokojit se s čtrnácti čtverečními metry, výlevkou na chodbě a věčně nefungujícím zácho-

dem, jakousi kobkou tamtéž. Když umřela babička a rok poté děda, někdy v roce 1978, dostal otec malý byt v Košířích, kam se odstěhoval se svojí druhou ženou Blankou a s jejím synem Petrem. Vlastně bylo nejhorší, že všechno z bytu v Motole dal vyvézt do skály, aniž se mne uráčil zeptat, nechci-li alespoň nějakou maličkost na památku po dědovi a babičce. Všechno prý šlo na skládku, starožitný dubový nábytek dělaný na zakázku, spousta keramiky, hodiny, obrazy, knihy... V novém bytě pak bydleli obklopeni dřevotřískovým sektorem, bylo to ohavné, ale – současné. Bydlel tam s nimi Blančin syn Petr a „staral“ se o ně ve stáří. Jak jsem náhodně zjistil, další notorik v „rodině“, vlastně můj úplně nevlastní bratr. Jednou se vytahoval, že si vydělává peníze tím, že chodí prát štětce nějakému akademickému malíři. Na pár piv se tak asi vydělat dalo, na živobytí sotva.

Každopádně když jsem přijel jednoho dne v létě v roce 2000 jako obvykle navštívit Blanku a otce na Plzeňskou 150, byla na dveřích jejich bytu cizí jmenovka. Šel jsem o patro výš, o patro níž, zaklepal jsem a otevřela mi uklízečka, která nevěděla nic, uklízela byt pro nové nájemníky. Ale ať prý se zeptám dole, tam že je mandl a ty paní tam třeba něco vědí. Sešel jsem tedy s kytkou, kafem a bonboniérkou dolů. Ty dámy v mandlovně byly skvělé. Mnohé jsem se od nich dozvěděl: Petr prý nadělal v okolí, asi v hernách, tolik dluhů, že mu hořela půda pod nohama. Vyměnil tedy byt, odstěhoval svoji matku a mého otce potají do nového bytu a v noci pokoutně i zařízení. Kam? „To nevíme, ale...“ Našly mi telefonní číslo na správu domů a přistrčili telefon. Uvařily mi kafe a s účastí sledovaly, jak se klepu vzteky a děsem. Novou adresu jsem se dozvěděl. Vypil jsem s mandlovými dámami kafe, vykouřil cigaretu a dárky pro „rodiče“ jsem jim nechal. Vylezl jsem před dům úplně tumpachový. Když jsem se zmátořil, nasedl jsem do auta a odjel do Vídně.

Na tu adresu jsem mnohokrát psal, ale protože nikdo neodpovídal, netroufl jsem si někam na to sídliště Střížkov jet. Vždyť by mě k nim Petr stejně nepustil. Nebo bych ztratil sebeovládání. Nebo by si myslel, že chci něco vymáhat, dědictví, „ošidit“ ho. A vůbec jsem netoužil ho jenom i spatřit, setkat se s ním. A s otcem? S Blankou? Nechám si je ve vzpomínkách takové, jací byli, když za námi ještě mohli přijet do Vídně. Skromní a vděční, i když už tenkrát trošku popletení. Srdce mám z toho ovšem okoralé a zarmoucené. S dcerou Annou Marií jsme se pokusili před pár lety na břevnovském hřbitově zjistit, zdali nepřišlo nějaké jméno nebo datum na náhrobní kámen hrobu rodiny Šin-

delářovy a Neduhovy. Ale ten kámen je zakryt novější deskou z umělého kamene a na ní stojí: Profesor Horák.

Díky, Fučíku. Jistě.

Znamená to, že otec neplatil hrob, a také to, že nevíme, zdali otec a děda žije, či kde je pochován. Zapálili jsme tedy svíčky na hrobě Karlu Krylovi a Bóžovi a Božence Neduhových. Jejich syn a můj vzdálený bratranec Petr Neduha zemřel před sedmi lety, jeho paní na jejich hrob chodí a my zapalujeme svíčky na hrobě Neduhových i na hrobě s deskou se jménem cizím, neboť tam dole leží kosti našich předků. Tak to prý je... Nevíme – a nevíme ani, zdali ještě vůbec něco vědět chceme.

Ten můj vydařený otec toho pro mě opravdu v životě udělal dobrého jen málo. To já jsem si jej bral několikrát na revers z léčeben. Aby vždy zase zklamal a spadl do chlastu znova, aby trápil dědu a babičku a aby ztratil veškeré mé sympatie, náklonnost, úctu. Posléze jsem se již nepokoušel mu pomáhat. A on pro mne udělal v životě jenom jednu dobrou věc v roce 2007, možná in memoriam, ale o tom až později.

Ale ještě k tomu dětství v Motole, k těm dětem a dospělým okolo mě. Pan William Simon působil v raných šedesátých letech a samozřejmě hned po rudém puči v nemocnici jako cosi nepatřičného. Spravoval archiv a stylizoval se do podoby francouzského malíře z přelomu století. Jako zastydlý malíř z Montmartru, v baretu a ošumělém plátěném kabátu vzal malkastnu, polní stojan a plátno a maloval krajinky, motolské stráně a kvetoucí Třešňovku. Kdepak ta plátna a lepenky skončily? To on mne jako první přivedl ke kreslení a malování, tempery, pastely. Byl to člověk opatrný, aby nenarazil, ale s lulkou a v baretu působil docela svobodomyšlně a věrohodně a jako neškodného podivína jej nechali na pokoji. Neškodný krajinář z roku 1900. Petřínská rozhledna mu nahrazovala Eiffelovku, pil bikavér a francouzská vína, se sobě podobnými občas poseděl nad skleničkou u Šuterů nebo u Medvídků. On mně také dal poprvé ten Egri Bikavér ochutnat, husté a plné víno – maďarské, rudé jako krev. Simonovi bydleli o dvoje dveře od nás, v pavilonu pro zaměstnance. Jeho paní se občas prořekla o své, možná smyšlené, minulosti, skromně se chlubívala kariérou ve vídeňských kabaretech, kde prý před válkou tančila a zpívala. „Kde bych mohla být, kdybych si Vildu nenamluvila!“ Inu, proč ne, ještě to byla fešanda a strašila mě v mých prvních dětských erotických snech. Když pan Simon zemřel, zanechal mi malkastnu, plnou tub olejových barev Talens, Rembrandt, štětce i polní štafle. Malkastna se mnou jela později do Anglie, ale kde skončila, netuším. S vdovou a se psem Jáčou jsem pak chodíval na dlouhé procházky, uměla vyprávět o léčivých bylinách a hrála si trochu

na babu kořenářku. Také ji jsem vyprovodil do hrobu: sní spolu svůj sen o Paříži a o Vídni na hřbitově nad Kotlářkou a je jedno, jestli jejich náhrobní kameny dosud stojí či nesou jiná jména. Děti neměli. Alespoň přežili ve zdraví válku a těžká léta padesátá.

Pan primář Souček, bydlící ve větším bytě určeném původně pro dědu, si zvolil neutěšený osud, jeho druhá žena byla krutou macechou primářově dceři z prvního manželství a dělala oběma ze života peklo na zemi. Její ustavičné výčitky a spílání se mnohý večer nesly usínajícím Motolem. MUDr. Souček byl primářem na infekčním pavilonu, zvaném Lupus, podle jakési poválečné choroby z východu. Byl to světový odborník, kapacita na orientální choroby, a jezdil často do Číny. Ale doma byl pod pantoflem, věnoval se pěstování skalniček okolo pavilonu a nechal té sani svou dceru napospas. Klid si vykupoval různými šperky a dárky z Orientu, tu kožichem, tu prstenem. Ale všechno bylo málo, ta neukojená, vášnivá, snědá Maďarka od Bratislavy, původně zdravotní sestra, vyvedávala po kavárnách, chřestila šperky a žralo ji, že nemůže být takovou paní primářovou, jaké bývaly kdysi na korzu v Prešpurku, Pešti a Budě. Čert ji odnesl a dávno již tomu. Vídal jsem ji ale ještě v kavárnách Slavia a v Repre, když jsem tam po roce 1966 smolil své verše. Součkově dceři naši podstrkovali, ta jedubaba jí nedala ani najíst! Chodila se k nám vybrečet, a když byla plnoletá, zmizela. Ale po smrti macechy pak u nás jednoho dne zazvonila a děkovala nám, že jsme jí pomáhali, že bez toho by si snad i něco udělala. Jo jo, taková megera dokáže udělat lidem okolo sebe peklo na zemi, dokáže být zlá, jako bývají ty macechy z pohádky. Dokáže otrávit život všem okolo a zakyselit i studnu svého vlastního života. Když jsem nešťastná já, ať jsou nešťastní i všichni okolo mne!

A teď? Ne, nebudu psát o žádné princezně Kolobězce! Říkalo se tak po straně jedné postižené, připosražené vrchní sestře z interny. Bydlela na konci pavilonu naproti nám, dívala se nám do oken. A byla zlá. Pomlouvala. Udávala. Sekýrovala sestry až k zoufalství. Mladším a hezčím dělala ze života peklo. A že se ten život sester v raných padesátých i tak peklu dosti podobal! Záviděla těm hezčím muchlování s vojáky v borovičkách. Chodila šmírovat a jazyk měla jako zmiije. Tato strážkyňě morálky se ovšem opalovala nahatá v trávě na louce nad kasárnami a jistě doufala, že na ni nějaký ten roztoužený mladíček ve vysoké trávě narazí a že se splní její nadržené sny. Rozkládala deku stále blíže a blíže kasárnám, snad se i její tužby někdy splnily, ale – to by se asi změnila? Ostatně prsa měla pěkná, však jsme je s kamarádem viděli mnohokrát! Dalo se na ně na loukách narazit na každém kroku. Vždyť i tato

prsa účinkovala v předpubertálních snech, jako i prsa těch krásných a urostlých sestřiček, kterými jsme byli obklíčeni v jakémsi skanzenu neukojených mladých i odkvétajících děvčat a žen.

V roce 1960 už bylo všechno trochu jiné. Dokonce i byty sestřičkám úřady začaly přidělovat, a tak se snad alespoň některým podařilo zachránit část zpackaného života, založit rodiny, mít děti, uniknout z ghetta ubytoven. A já jsem začal chodit do školy, takové dřevěné boudy to byly, jako v *Obecné škole* pánů Svěráků. Byli jsme malí velcí darebáci. Snažili jsme se koukat pod sukně paní třídní učitelce snad již ve druhé třídě! A hrbáčka, kluka, který s námi přestál šikany první a druhé třídy, přeřadili potom raději do zvláštní školy, přestože mentálně postižený rozhodně nebyl. Na tom jsem se zřejmě nepodílel. Ale naše tlupa ho vytěsnila, ostrakizovala. Byli jsme hloupé opice a mnohým z nás to zůstalo do dospělosti. Omezenost. Xenofobnost. Pocit nadřazenosti – komplex z malosti...

Někdy ve třetí třídě jsem poprvé hrál divadlo. Poprvé jsem stál, tedy seděl, na trůně, na prknech, která znamenají: Svět! Jako král otec, v pohádce Sůl nad zlato, jsem já, hlupák, vyháněl ze zámku do zlého světa svoji dceru Marušku, která mě měla ráda „jenom“ jako sůl! A co čert nechtěl, sklidil jsem první potlesk na otevřené scéně, neboť řka „Jdi!“ ukázal jsem žezlem k levé straně jeviště a dosáhl jsem nežádoucího efektu, kdy se moje chatrné papírové žezlo ohnulo, schlíple a potupně povislo v mé královské pravici zdobené smaragdovými prsteny! Naplněný sál sokolovny vděčně zaburácel smíchy a já byl rudý jako višně. Ale přežil jsem. A dohrál. A od toho okamžiku vím, že vždycky se musí dohrát! Ta hra, ten part. Ten koncert, i můj part v tomto životaběhu.

Podobný trapas jsem, ovšem schválně, způsobil na hřišti při místním kole spartakiády, hodiv svoji papírovou krychličku opačným směrem. Ale ani to mě bohužel neuchránilo od potupného poskakování na stadionu na Strahově, při té nelidské opičárně. Při tom zničujícím a pro děti zhoubném maratónu prachu a deště a čekání a zmatku. I to jsem přežil a i z toho plyne poučení: Je radno vyhýbat se masovým a davovým opičárnám, ohrožujícím zdraví duševní i tělesné!

1952–1962

Kluk, který mě v dětství ovlivnil asi nejvíce a který později ovlivnil mnohé v dosti pochybném, neblahém směru, čímž si vysloužil přezdívku Freud, vyrůstal s matkou v „Novém pavilonu“, jehož stavbu jsem sledoval jako pětilety, v roce 1950.

Ten pavilon se stavěl, jak se v té době stavovalo: nadšené brigády studentů a vojáků nastupovaly do práce se zpěvem budovatelských písní na rtech s texty všelijakých Kohoutů a podobných mladých komoušských „básníků“. I fangličkami se mávalo a transparenty se vyvěšovaly, závazky uzavíraly. Vojáci ze tří motolských posádek připochoďovali a kopalo se ručně, hlína se odvážela po kolejničkách na důlních vozících tlačných lidmi; na nich jsem se několikrát svezl, oči navrch hlavy. Haldy hlíny o pár set metrů dál pak dlouhá desetiletí zarůstaly plevelem, v místech, kde nyní stojí pavilon C nové motolské nemocnice. Tehdy byl postaven alespoň pavilon zděný, na rozdíl od zbytku provizorní nemocnice, stavěné za války Němci. Vznikly tak další kamrlíky pro sestry, žijící v celibátu, neboť návštěvy pánů trpěny nebyly. Sestřičky bydlely po dvou, v místnůstkách třikrát tři metry, na chodbě uprostřed pavilonu byly společné koupelny, záchody a kuchyňky. Nezapomnělo se ani na společenskou místnost, „rudý koutek“ s knihovničkou, gramorádiem, bustami Stalina a Gottwalda, se skomírajícími květinami. Agitační nástěnky visely po celé chodbě.

Jirka, řečený posléze Freud, bydlel s matkou, jakožto naprostá výjimka, jako nemanželské dítě vynikající instrumentárky na operačním sále chirurgie u profesora Niederleho. Jako dítě brněnského lékaře, který si je nemohl anebo nechtěl uvázat na krk. Jeho matka byla skvělá, nejen ve své profesi; kulturní žena s velkým rozhledem a zvláště krásná. Měla určitou úchytku, kterou jsem pochopil až později. Jirka musel neustále polykat velké množství posilujících medikamentů a vitamínových pilulek, což zřejmě posléze, kromě jiného, formovalo jeho zájmy a směřování. Od dětství byl roztržitý, zasněný, projevovala se jeho geniálnost i vykolejenost. Kráčeje ze školy nahoru Kudrnovou ulicí, dokázal jít těch pár set metrů dlouhé hodiny, sněhovou břečkou táhnul za sebou na řemenu tašku s knihami, usmíval se nepřítomně, a jeho myšlenky budovaly vysněné světy, chiméry, bájná zvířata, mytologii, flóru i faunu... Už v deseti letech mne udivoval úžasným rozhledem

v přírodních vědách od botaniky po mineralogii, pojmenovával vše latinsky a byl obdařen fenomenální pamětí. Samozřejmě byl bezbranný vysmívánek a otloukánek, ještě větší než já, z mých vrstevníků mě každý přepral, a on se prostě nepral nikdy. Vždycky povýšeně a duchem nepřítomen odešel středem.

Jirkova matka mi podstrkovala první hodnotné knihy, které jinak unikaly mojí babičce, veliké čtenářce, s níž jsem chodil každý druhý čtvrtek odpoledne do pojízdné knihovny. Byl jsem velmi příjemně překvapen, když jsem po dlouhých letech nedávno takový autobus s knihami kdesi na vesnici opět potkal. Zatímco babička tíhla k románům naší vesnice, k Raisovi, Javořické, Klostermannovi, u Jirkovy matky jsem si vypůjčil Anatola France, Flauberta, Čapka. U nich doma jsem také poprvé slyšel z gramofonu základní díla klasické hudby. Ona to také byla, kdo mne upozornil na pravidelné hudební produkce při mších o desáté hodině, každou neděli zdarma, v barokním chrámu svatého Jakuba na Starém Městě. Ano, u Svatého Jakuba, kde dosud nahore nade dveřmi do chrámu na železném háku visí vyschlá ruka, pařátek svatokrádežníka. Ten, když se chtěl zmocnit drahého roucha sochy Panny Marie, byl přimrazen na místě hrůzou ze svého činu, roucho nemohl pustit, a byl tudíž lapen a ruka mu musela být utáta. Zde visí dodnes, jako memento všem svatokrádežníkům a darebákům vůbec.

Vysedával jsem potom vlevo u bočního oltáře na dřevěném schůdku mnohou neděli, dlouhá léta. S mrazením v zádech při Bachových preludiích a fugách. Na varhany tam hrál Jiří Ropek, později občas i Petr Eben, a seznámil jsem se s hudbou Händlovou, Buxtehudeho, Brixiho, Caldary, ale i Messiaenovou a Brittenovou. Mnohdy se rozezpívala trubka a já vycházel z kostela jako omámený. Škoda jen, že nyní se již něco podobného zažít nedá, všude natahují pokladníci chtivé ruce po penězích turistů a všechna ta přemíra koncertů pro agentury přispěla ke snížení kvality interpretů a vzácný zážitek se změnil, jako tak mnohé v té současné Praze, v cirkusáckou atrakci pro turisty.

Když nám bylo osm, deset let, trávili jsme dlouhé hodiny stále složitějšími hrami. Kreslili jsme nekonečné komiksy z pravěku a daleké budoucnosti. Pamatuji si, jak jsem jednoho podvečera dopodrobna vysvětloval Jirkovi, kterak báječně bude vybaven astronaut, zkoumající neznámou planetu. Věděl jsem, že bude kompletně ve spojení s velitelem v lodi, v přilbě bude mít miniaturní kameru, mikrofony, všelijaké detektory, chemické analyzátory a bude chráněn silovými poli, nezranitelný a tudíž mírumilovný, milující poznání a vědění. Tušil jsem i jiné způsoby zaznamenávání obrazu a zvuku, nová média, stále rych-

leji se vyvíjející technické zázraky. Oslnění jsme byli nejen Vernem, ale i *Planetou tři slunci*, *Mlhovinou v Andromedě*, ruskými autory sci-fi. Později jsme válčili v roklích za nemocnicí, napichovali jsme hliněné koule na pružné pruty a vrhali je po sobě, ale nakonec jsme objevili nejnádhernější zábavu – míchali jsme si vysoce hořlavé směsi. Plameny jsme barvili práškovými kovy a nakonec jsme budovali z hlíny celá sopečná pohoří, zapalovaná důmyslnými tunýlky, vysypanými zápalnou směsí. Dal se zcela volně koupit nejen hypermangan, ale i ledek, vlastně by bylo velmi snadné si vyrobit rozličné výbušniny a my jsme si také jeden granát z tlakové mazničky vyrobili a odpálili jsme jej. Byla to taková řacha, že jsme svých pyrotechnických experimentů raději navždy zanechali. Jiří se přeorientoval výhradně na chemii organickou a začaly nás zajímat i docela jiné věci.

Dospívali jsme, mnohem více nás začaly zajímat ženy, kterými jsme vlastně byli od dětství neustále obklopeni. Poznamenalo nás to trvale. Vždyť ony kolem nás chodily z koupelny polonahé, protože nás tuze dlouho braly jako dítka nevinná, možná že i profese jim studu trochu umazala, ale zase to puritánské bydlení... S odstupem času mi jich bylo líto, málokteré si užily mládí a života, či dokonce našly trochu kultivovaného životního partnera. Sexu si užily vojáckého, všude kolem se bělaly v křovíčkách holé zadky vojáků, vždyť v Motole byla jeden čas troje kasárna. O spartakiádách a vojenských přehlídkách vyrůstalo vždy na Vypichu stanové městečko, plné nadřzených mladých mužů, svezených sem ze všech koutů republiky.

Šmírovali jsme s Jirkou jeden čas sestřičky vytrvale, dokonce i v koupelnách, kde byly mezi vanami jenom nizoučké zídky. Dokud jsme nebyli odhaleni a postupně zahrnutí navždy ze země zaslíbené, potom a močí páchnoucí. Osahávali jsme se potom z nouze navzájem, nějakou dobu nám to vyhovovalo, ale přestalo mi to chutnat záhy, zamířil jsem za samičkami a mířil jsem za nimi po celý život, kdežto Jirka si zvolil orientaci opačnou.

Vyrůstala s námi ale i děvčata, děti dalších zaměstnanců nemocnice. Na rohu bydlela Hanka Rudolská, o rok mladší snědá čertice, úplný protipól mé křehkosti. S tou jsme rovněž prováděli rozličná alotria, hráli nejrůznější hry, až posléze i ony báječné hry na doktora, vše ale skončilo, když začala opravdu dospívat. Byly tam ale také holky starší, které z nouze projevovaly enormní zájem o moje pohlaví, neboť nikdo starší nebyl zrovna poblíž, a byl jsem tedy zasvěcen a uveden do království slasti, i když ke skutečnému aktu nedošlo, vyvrcholil jsem po krásném mazlení a laskání, a bylo to asi rozumnější a dařilo se nám to s tou

šestnáctiletou slečnou L. tutlat delší dobu, až do dne, kdy se, k mému neskutečnému zármutku, odstěhovala s rodiči kamsi na Smíchov.

O mé rozvíjející se pohlaví projevovali také zájem nejrůznější úchylní pánové, byl jsem takový jemný blondáček a jistě jsem měl veliké štěstí, že mě někdo doopravdy nezneužil, nezmrzačil či nezabil. Jako by ten Motol takové úchyly přitahoval, jeden tam jezdíval na kole, kolo půjčoval chlapečkům a pak se s nimi schovával do křovíček, dokud jej policie nevypátrala, což dopadlo ještě dobře. Ten byl zřejmě poměrně neškodný, jenom se před klukama obnažoval. Čtyřletý Karlík Hojerů byl nalezen s hlavou rozdrčenou cihlou u motolského potoka, šílený vrah byl ale odsouzen k pouhým čtyřem letům vězení, což tehdy, v roce 1955 způsobilo vzbouření v soudní síni. Za rozkrádání socialistického majetku byly tresty vyšší, za politické delikty desetkrát, ale je jisté, že tenhle vrahoun ve vězení dlouho nepřežil. „Prcačkáře“ a podobné delikventy zlikvidují samotní spoluvězni.

Bylo to, jako by se nad motolským údolím vznášel jakýsi mrak vilnosti, perverzности, stále neukojeného chtíče; přitahoval pod duchnu propocenou zvířecími koity všechny pederasty, maniaky, nadržence z centra velkoměsta, vězněné ve svěrací kazajce „nadšených“ let padesátých. Byl i toto důsledek nenormálnosti té doby? Jakási ventilace zoufalství?

Někdy ve čtrnácti jsem začal chodit s Karlem Kotěšovcem, Jirkou Buriánkem, Láďou Meiningerem a dalšími kamarády na muziku. Nejdříve byl alespoň tradiční jazz, Storyville Jazz Band, potom Smetáčkovci, ale záhy přišel rock and roll, který jsme s nataženými ušima slyšeli z Radia Luxembourg. Později začali hrát Sputnici, Hells Devils, Karkulka... Tam jsem občas Jirku „Freuda“ Glose potkával.

Byl jsem blázen do děvčat, což jsem ostatně dodnes. Je to také důsledek té erotické, motolské atmosféry? Zanechalo to na mně následky? Ale nikterak valně se mi nevedlo, byl jsem příliš nesmělý, málo drzý a asi i příliš – slušný? Byl jsem také mužem mnoha tváří. Nechal jsem si ušít kvalitní oblek a dokázal jsem si už v patnácti, v šestnácti dopřát oběd v hotelu Evropa, ve francouzské restauraci. Chtěl jsem to prostě zkusit, poznat. Všechno jsem chtěl poznat. Historii umění, kumšt, holky a proč ne také prima oběd, něco okusit, o čem jsem jenom čítal? Samozřejmě ústřice se nekonaly, ale najíst se a nepokecat se, to se člověk také musí naučit. Bylo úžasné, jak mě tehdy ti číšníci brali. Nikdo se mi nepoškleboval, viděli, že si hraju, a tak tu hru hráli se mnou. Pikantní na tom je, že to vůbec nebylo cenově nedostupné, přesto tam bylo prázdno, tak jako v kavárně Slavia či v Repre. Bavilo mě mít boty

šité od Moučky, ale druhý den se vyparádit úplně jinak, šil jsem si potom kalhoty z rolety, dokonce s padacím mostem! Kdo a odkud ten stříh přinesl, to nevím. Bylo nepraktické jít se s tím vyčurat, a budilo to podezření okolostojících chlapů.

Z pojízdne knihovny v Motole vedla moje cesta v deseti letech už do knihovny městské. Bral jsem knihy spravedlivě ze všech soudků střídaje Flauberta s Vernem a Čapka s Běhounkem. Také po svém bratranci jsem dostal mnoho knih, v té době skutečné klukovské poklady, *Káju Mařika*, *Rychlé šípy*, předválečné skvosty dobrodružné literatury. Samozřejmě jsem čítal i pod peřinou při baterce...

V šesté třídě mi pomohla objevit další svět spolužačka Jana Vievegová, přinesla mi dědečkův poklad a asi půl roku jsem se jím směl kochat: *Heraldika česká*. A bylo jasné, kudy se moje zájmy budou ubírat. S Jirkou Freudem jsme byli dlouho okouzleni středověkem, ovšem husité nás odpuzovali ničením umění a krutostí. Ale – což krutost neprochází celými dějinami lidstva, bohužel až do současnosti?

Potkat v životě knihy je obrovský dar a mít někoho, kdo vám ty správné nenásilně podstrkuje, to je k nezaplacení. Kdo pro vás učiní čtení dobrodružstvím Ducha, ten vám otevřel snovou cestu pro celý život. Cestu lemovanou poučením, moudrem, varováním, výstrahou i pohlažením. Bohaprázdné čučení na rohu s kopáním do kamene a pískáním na holky, to je žalostné. Ale dopřejme si to rovněž, i to patří ke klukovskému dospívání. Také bez toho by život nebyl úplný, tak rozkošně košatý. I my jsme sedávali na Václaváku na klandru před Maďarskou kulturou, kde pouštěli do ulice do reproduktorků západáckou muziku. Těm však, kteří jsou o svět knih ochuzeni, pak mnohdy zbývá jenom ten klandr, parta a flákat se v pasáži v Čáře (to byla pasáž u kina Čas – Luxor, u kina, které promítalo hodinové pásma grotesek a krátkých filmů, za korunu a stále dokola! Skvělý cíl záškoláků!).

A z knihovny městské je to už jenom sto metrů do knihovny univerzitní, tedy národní. Byl jsem dozajista jedním z nejmladších studentů, který byl kdy přijat za řádného čtenáře. Do žádosti o průkaz jsem zapsal: obor studia – historie, dějiny umění. „Jakou školu studujete?“ Základní – Osmiletá základní škola se to tehdy jmenovalo. Paní za pultem ani nemrkla. Vystavila mi průkaz a vysvětlila mi, kterak hledat v katalogu věcném a jmenném. Co je možno a jak si vypůjčit domů a co lze mít jenom do studovny. Všude ležely výpůjční lístky: „Pište čitelně!“ Počítače ještě dávno neexistovaly, bylo mi třináct, čtrnáct let? Psal se rok 1958–1959... Ta čísla, ty roky nyní vypadají tak cize, nepřátelsky, nezdá se vám?

Zanedlouho jsem se osmělil až do nejvyššího patra lidského vědění, do studovny vzácných tisků a rukopisů. Nevěděl jsem přesně, co chci, ale cosi mě pudilo právě tam. Vešel jsem, celý rozpačit, a pozdravil paní profesorku, která seděla před trezory skrývajícíchmi dozajista ty nejbáječnější poklady písemnictví. Snad i návod, kterak vyrobit kámen mudrců a elixír života. Jak získat lásku princezny a kde hledat cestu k jednorožci... Paní knihovnice chvíli nenápadně sledovala, jak se nudím a vzdychám nad folianty dlužních úpisů Rožmberků či pánů z Pernštejna. A po nějaké době za mnou přišla s knihou obrovskou formátem i obsahem. „Třeba by vás mohlo zajímat právě toto, mladý muži,“ prasila laskavě. Odstrčila stranou moje tápání v dějinách a rozevřela přede mnou: Albrecht Dürer – *Apokalypsa*. Leipzig 1925.

To bylo zjevení, musela slyšet, kterak jsem zalapal po dechu. Odešla po špičkách a když jsem si posléze troufnul pozvednout poněkud vykulené a rozzážené oči, spatřil jsem, že je blažena mým blaženstvím a usmála se na mě laskavě. Uvědomil jsem si, jak nic neznám, jaký jsem túlpas, šel jsem k ní a koktavě děkoval, mávla rukou a dala se se mnou do řeči. Mnohé mi potom ukazovala, vedla mě a já jsem její jméno beznadějně zapomněl, tedy posílám alespoň tuto modlitbičku za ní tam nahoru. A díky nekonečné, neboť setkání s ní bylo velikým mezníkem v mém životě.

Nelenil jsem a později jsem se na ni vyptával. Mohu tedy poděkovat jmenovitě doktorkám filozofie paní Emmě Urbánkové, Bedřišce Wižďálkové, jakož i Anně Fechtnerové. Která z nich přede mě tehdy rozprostřela ten úžasný svět umění, je nyní jedno, všechny ty dámy byly úžasné, vlídné, vědoucí a shovívavé.

Nosil jsem si tlusté sešity poznámek a výpisků a proklínal jsem se, že neumím německy, neboť naprostá většina historické literatury je v našich zemích psána latinsky a německy. Dodnes pocituji tuhle mezeru ve vzdělání, latina, řečtina, ale nakonec jsem se stejně vzdal snů o historii a stal se ze mě hudební klaun, spisovatel absurdních libret rockových operet, špatný básník, písničkář, kreslíř pitoreskních čertů s pindourama a výjevů ze života šumavských dřevařů a pražských opilců.

Nábožně jsem tehdy obracel stránky a zkoumal grafiky mistra Dürera. Byl jsem rudý až za ušima. Jak jsem si mohl troufnout drze vystoupat až sem, do pravého chrámu Vědění, Umění a Krásy a přitom ani nevědět, co chci, co hledám? Ale cítil jsem se jako troupa jenom chvíli, díky laskavosti té staré dámy, díky laskavosti vzdělance, který shovívavě přehlédne naivitu a snad je mu i milejší nežli drzost a vlezlost vševědů a šprtounů. Vždy jsem otevíral dveře té studovny s nesmírnou